

➤ **1. Trichomonas vaginalis (TRIHOMONIAZA)**

- ◇ živi v sečniku in sečnici, pri ženski v vagini in pri moškem v prostati
- ◇ je hruškaste oblike, velik 7x5 um ,s 5 bički
- ◇ en biček je delno pritrjen kot valovita membrana
- ◇ cista ne dela
- ◇ bolezen povzroča TRIHOMONIAZA in spada med spolno prenosljive bolezni
- ◇ možnost okužbe nastane ob fizikalnih ali kemičnih travmah v vagini, ob antibiotični terapiji, ob kontracepciji kot je IUV
- ◇ mnoge ženske so asimptomatske nosilke in nevede širijo infekcijo
- ◇ pri moškemu lahko trihomonioza povzroči sterilnost, če je število spermijev zmanjšana na mejno vrednost
- ◇ prenaša se s spolnim odnosom , včasih pa tudi s predmeti za osebno higieno

➤ **2. Toxoplasma gondii (TOKSOPLAZMA GENITALNA)**

- ◇ ima več oblik ,obliko pomarančnega krlja(trofozoit),kot cista (tkivna cista) v človeku in živalih oz.spolna cista v iztrebkih mačk
- ◇ velik je 4 do 7 um
- ◇ ima posredni življenjski krog
- ◇ živali se okužijo z zemljo
- ◇ človek pa s kontaminiranim mesom –ovčjim,govedom ali svinjino
- ◇ pomemben vir okužbe pri človeku so mačke ,ki se okužijo z inficirano zemljo ali z inficiranimi ptiči oz.glodalci
- ◇ infekcija poteka skozi usta v črevo in s krvjo se paraziti raznesejo po telesu
- ◇ bolezen se kaže s povišano teles.temp. in povečanimi bezgavkami
- ◇ zapleti so redki
- ◇ sveža infekcija nosečnice je nevarnejša ker lahko povzroči kongenitalno toksoplazmozo-prazit prehaja skozi placento v plod in povzroči prirojene okvare
- ◇ pri ljudeh z imunskimi pomanjkljivostmi ,zlasti pri bol.z aidsom povzroča težke okužbe.Tukaj povzročitelj prehaja v možgane ,kjer povzroči težke okvare in smrt
- ◇ toksoplazmozo dokazujemo serološko,mikroskopsko pregledujemo tkiva organov,kjer sumimo ,da so inficirani(likvor,mozeg,možgani),največkrat pa pregledujemo serum
- ◇ na voljo je več metod - RVK nadomešča indirektna IF ali ELISA

3. UŠIVOST – pedikuloza

Uši prenašajo epidemično pegavico, volinsko mrzlico in povratni tifus.

Zatiranje uši je različno glede na vrsto uši. Uporabimo insekticid, ki ni toksičen za človeka in ne draži kože in seveda takega, na katerega uši niso rezistentne. Priporočljivo je pogosto kopanje v vroči vodi, umivanje z milom, večkratno menjavanje perila in izogibanje telesnemu stiku z infestirano osebo.

PEDICULUS HUMANUS VAR CORPORIS (bela uš)

Lastnosti:	žuželka, do 3,3 mm dolga žival s fasetnimi očmi na šesterokotni glavi, toraks je zraščan, ima 2 pare močnih členastih nog, abdomen je večji kot glava in toraks skupaj (obsega 10 sploščenih členov), običajno živi na obleki, na telo hodi po hrano
Razvoj:	uši zapustijo mrtveca, človeka z vročino ali če se zaradi dela preveč segreje, samica pritrdi jajčeca (gnide) na vlakna ali dlake, so ovalna, sivo-rumena, dolga 0,8 mm, na debelejšem koncu imajo pokrov, iz jih se po enem tednu izleže ličinka
Vir okužbe:	kontaktno, oblačila, posteljnina, brisače
Bolezen:	ušivost
Zdravljenje:	insekticidi, osena higiena
Imunost:	ne pušča, povzroči pa preobčutljivost

PEDICULUS HUMANUS VAR CAPITIS (naglavna uš)

Lastnosti:	podobna beli uši, malo manjša, ima oblato glavo
------------	---

PHTHIRIUS PUBIS (sramna uš)

Lastnosti:	velika 1,5 mm, enako v širino kot dolžino, 3 pari nog opremljeni z močnimi kaveljčki, abdomen ima 6 segmentov, živi okrog spolovil, redkeje v obrveh ali pod pazduho
Vir okužbe:	spolni odnosi, sedež školjke

4. TRICHINELLA SPIRALIS (lasnica)

Lastnosti:	viviparna glista, samica je večja in meri do 4 mm, živita v tankem črevesju človeka in mnogih domačih in divjih mesojedih živali, ličinke merijo 1 mm in so spiralno zvite v mišicah
Razvoj:	samica odlaga v tkivo žive ličinke, v človeka pride skozi usta z mesom, v želodcu se raztopi ovojnica ličinke, ki se zrine v tanko črevo, zarije v sluznico in dvakrat levi tre odraste v zrelega parazita, samci po kopulaciji poginejo, samica pa v črevesno tkivo odloži žive ličinke n tudi pogine, ličinke prevrtajo steno črevesja in vdrejo v mezgovnice ali kri in potujejo do progastih mišic, kjer se trajno naselijo
Vir okužbe:	okuženo meso
Bolezen:	odrasli paraziti dražijo sluznico dvanajstnika, ličinke vnetja, bole čine v žvekalnih mišicah, ramenu nogah in križu, težko dihanje, požiranje, motnje govora, sluha, vida, živčne motnje, glavobol, bolečine v očesnih zrklih, vnetje živcev in možganskih ovojnic
Zdravljenje:	preventiva: kontrola mesa, termična obdelava
Dokazovanje:	preiskava dvoglave mečne mišice ali druge dostopne

5. ENTEROBIUS VERMICULARIS (podančica)

Lastnosti:	glista, velika 2 – 5 mm, belkste barve, samice so večje in v iztrebkih, samci so dolgi in zadaj zaviti s spikulom, odrasle živijo v zadnjem delu črevesja,
------------	--

Razvoj: je specifična za človeka, ne potrebuje vmesnega gostitelja, oplojena samica potuje skozi zadnjik v kožo perianalnih gub, izleže 15 000 jajčec (tanki, lepljiva ovojnica), nato pogine, jajčeca se lepijo na kožo in prste (srbenje), razvoj traja 15 - 43 dni, odrasle živijo 2 meseca

Vir okužbe: umazanija, fekalije

Bolezen: enterobioza, srbenje ob anusu, bolečina v trebuhu ali neredna prebava, nespečnost, slabost, potrtost, hujšanje, vnetja drugih organov

Zdravljenje:

Dokazovanje: mikroskopski pregled jajčec na celofanskem traku

➤ 6. *Trichuris trichiura* (bičeglavec)

- ◇ ime je glista dobila zaradi bičaste oblike telesa
- ◇ sprednji del kjer je »glava« je bičasto stanjšana, s katero se parazit zarine v črevesno sluznico; zadnji del pa je zadebeljen
- ◇ samica meri 3 do 5 cm, samec je nekaj manjši
- ◇ jajčeca so podobna sodčkom, s čepki na obeh straneh
- ◇ so rjave barve

➤ 7. *Ascaris lumbricoides* (navadna človeška glista)

- ◇ je med največjimi in razširjenimi glistami, ki zajedajo v črevesju človeka
- ◇ ima šiljasto telo
- ◇ spola sta ločena
- ◇ samica je večja kakor samec (30 cm)
- ◇ parazit je podoben deževniku
- ◇ samica dnevno izleže preko 200.000 jajčec
- ◇ jajčeca so velika do 60 µm, ovalna, rumenorjava in nagubane površine
- ◇ jajčeca v svežih iztrebkih so nezrela in dozorijo šele v okolju
- ◇ gliste lahko zamašijo črevo (ileus), možna je tudi perforacija črevesja
- ◇ larve pri zorenju lahko zaidejo v pljuča, kjer povzročijo lahko pljučnico
- ◇ okužbo dokažemo z mikroskopskim pregledom blata, kjer so prisotna jajčeca parazita

8. TRAKULJE (Cestoda)

-imajo dolgo, trakasto telo

-sestavljeno iz glave – sokoleksa s prisesanimi ponvicami

-lahko tudi enojen ali dvojen obroč kaveljčkov

-glava se pri nekaterih trakuljah podaljša v vrat

-sledijo odrivki – proglotide

-so obojespolniki- hermafroditi

-vsak odrivek ima moške in ženske spolne organe, kjer nastajajo jajčeca, ki pri nekaterih trakuljah skozi odprtino zapuščajo odrivek

-v iztrebkih najdemo jajčeca, redkeje odrivke

-dolžina, starost in štev. odrivkov so pri posameznih vrstah različni

-običajno trakulje žive v prebavni cevi končnega gostitelja, obdaja jih hranilna tekočina, prebavilo jim je zakrnelo, imajo pa dobro razvito mišičje, izločala in živčevje

➤ **Taenia solium (svinjska trakulja)**

- ◇ ima 7 do 9 stranskih vej uterusa v vsaki proglotidi
- ◇ na glavi ima prisesene ponvice in rilček (rostelum) s kaveljčki
- ◇ dolga je 2 do 3 m

➤ **Taenia saginata (goveja ali progasta trakulja)**

- ◇ ima 15 do 30 stranskih vej uterusa v odrivku
- ◇ na glavi ima 4 prisesne ponvice
- ◇ distalne proglotide imajo zrela jajčeca, ki zapuščajo odrivek
- ◇ jajčeca so okrogla ,z radialnimi žarki
- ◇ trakulja je dolga 4 do 5 m

➤ **Echinococcus granulosus (pasja trakulja)**

- ◇ parazitira v psih in drugih zvereh kot so volkovi, lisice ,kujoti..., ki so končni gostitelji te trakulje
- ◇ velika je le 3 do 6 mm in zveri ne škoduje
- ◇ ima le 3 odrivke
- ◇ na glavi prisesne ponvice, rostelum in 2 obroča kaveljčkov
- ◇ pri človeku najdemo le fazo ličinke (mehurnjak), ki ga obdaja opna ,napolnjen je s tekočino in s skoleksi ,ki nastajajo iz notranje plasti ovoja

9. METLJAJI

➤ **Krvni metljaji - Shistosoma sp.**

- ◇ jih je več vrst (S. haematobium , S. mansoni ,S. japonicum)
- ◇ so krvni metljaji s ločenimi spoli
- ◇ samec je krajši in ploščat ,samica je daljša in valjasta
- ◇ naselijo se v venah okoli urinskega mehurja ali debelega črevesja
- ◇ med oploditvijo se telo samca zvije in tvori ginekoforni kanal
- ◇ jajčeca imajo trn ,ta je različno orientiran pri različnih vrstah shistosom

➤ **Jetrni metljaj – Fasciola hepatica**

- ◇ je metljaj v obliki lista, običajno zajedalec rastlinojedih živali, ovac in goveda
- ◇ povzroča vnetje žolčevoda in jetrne ognjke
- ◇ ima mesnato ,ploščato ,do 3 cm dolgo telo
- ◇ vidni sta ustni in trebušni prisesek
- ◇ jajčeca so velika 140x80um in imajo poklopec
- ◇ v iztrebku najdemo jajčeca , odrasle živali pa parazitirajo v jernih venah
- ◇ miracidij, ki se sprosti iz jajčec živi v okolju na rastlinjaku
- ◇ cercarije-naslednja stopnja v razvoju parazita zaidejo v živalska oz. človeška prebavila